

Història del Pensament i de les Cultures Polítiques Contemporànies

2014/2015

Codi: 100366

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500501 Història	OT	4	0

Professor de contacte

Nom: Lluís Ferran Toledano González

Correu electrònic: LluísFerran.Toledano@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

D'antuvi cap. No obstant això, recomanem fer les assignatures Cultura i Mentalitats a l'Època Moderna; Cultures polítiques i conflictes socials a la Catalunya contemporània; i Història dels moviments socials a l'època contemporània.

Objectius

L'assignatura té com a objectiu principal proporcionar els instruments i recursos analítics que permetin apropar-se al món de les idees, conceptes i valors manifestats per les cultures polítiques contemporànies, tant pel que fa als autors més reconeguts com per tots aquells que s'escapen del cànon oficial i provenen dels sectors populars. En aquesta exploració atendrem també la creació i transformació dels espais de producció d'opinió. El marc cronològic contempla des de la caiguda de l'antic règim a finals del segle XVIII, fins a la crisi global de finals de segle XX. Un univers, doncs, plural i divers, permeable a les influències europees i americanes, però també a les del món àrab i musulmà.

Competències

- Aplicar els principals mètodes, tècniques i instruments de l'anàlisi històrica.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar les principals tendències historiogràfiques i analitzar-ne críticament el desenvolupament.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'indole social, científica o ètica
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els principals moviments socials i polítics dels segles XIX i XX.
2. Aprendre de manera autònoma.
3. Comunicar-se tant oralment com per escrit en idioma propi o en una tercera llengua utilitzant la terminologia i les tècniques pròpies de la historiografia.
4. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
5. Llegir i interpretar els documents històrics generats a l'època contemporània.
6. Organitzar i planificar la cerca d'informació històrica.
7. Participar en debats sobre fets històrics respectant les opinions d'altres participants.
8. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
9. Reconèixer la diversitat i la multiculturalitat.
10. Utilitzar correctament el lèxic específic de la història.
11. Utilitzar els recursos informàtics propis de l'àmbit d'estudi de la història.

Continguts

Objectius generals: Introducció a l'estudi dels llenguatges i argumentacions dels principals corrents del pensament polític i social contemporani. La problemàtica de la configuració de les grans cultures polítiques en la societat dels segles XIX i XX i del temps present. Especial atenció a la recepció a Espanya i Catalunya dels autors i les formulacions més decisives del pensament europeu i americà. Aportacions crítiques dels autors i moviments socials catalans i espanyols.

Temari:

1. Presentació: 1.1. El pensament polític en la historiografia. 1.2. Més enllà dels textos i els autors canònics: la producció, comunicació i socialització de les idees, els intel·lectuals, l'imprès. 1.3. La història dels conceptes, dels llenguatges i dels discursos. 1.4. Laboratori de conceptes: cultura política, comunicació i identitat política, i valors polítics. 1.5. Els escenaris: la parròquia, el cafè i la taverna, l'escola l'exèrcit, la premsa, l'ateneu i la transformació de l'espai públic, el meeting i els mass media.
2. L'arbre de la llibertat: liberalisme polític i econòmic. Les herències il·lustrades (Còrsega, Estats Units, Escòcia, Anglaterra i França). Doctrinarisme i utilitarisme. Romanticisme (liberal i reaccionari). De Locke a Bentham, passant per Smith i Constant, Jovellanos i la Constitució de Cadis. La revolució del cafè i de la premsa.
3. El combat de la tradició: les bases ideològiques de la contrarevolució (França i Espanya), i del conservadorisme (Anglaterra i Espanya); el revival religiós en la societat burgesa europea i els orígens del nacionalcatolicisme espanyol. De Barruel a Dou, passant per Burke, Balmes, Donoso i Menéndez Pelayo. La cultura política del carlisme.
4. El lent avenç de la democràcia: el jacobinisme europeu; demòcrates, utopistes i republicanisme a Espanya. El lliurepensament. De Rousseau a Paine, passant per Robespierre, Romero Alpuente, Castelar i Pi i Margall. La cultura política dels federals.
5. El nacionalisme com a ideologia: els models teòrics existents, la construcció cultural i política de les nacions. De Fichte a Mill, passant per Michelet, Renan, Cánovas, el kraussisme espanyol, Prat de la Riba i Rovira i Virgili. La cultura política del catalanisme.
6. La crítica contra el sistema capitalista: socialisme, anarquisme i comunisme. La Comuna de París, la socialdemocràcia i el leninisme. De Marx i Engels a Proudhon i Bakunin, passant per Pablo Iglesias, Berstein i Lenin. Cultura i sociabilitat en l'anarquisme espanyol.
7. La crisi de la raó i el desafiament de la societat de masses: la modernització de la dreta francesa, la teoria de les elits, el feixisme i l'actualització autoritària. De Maurras a Pareto, passant per Ortega i Schmitt. El modernisme reaccionari com a projecte cultural de superació del vell liberalisme.
8. L'era de la catàstrofe: el nazisme i Auschwitz; la cultura política de l'estalinisme.
9. Les bases ideològiques de les democràcies liberals de postguerra. De Hayek a Bobbio, passant per Keynes i Berlin.
10. El socialisme durant la guerra freda: el maig del 1868 i els nous moviments socials, el maoisme i el panarabisme.
11. El retorn de Déu: fonamentalisme nord-americà, integrisme catòlic i islamisme polític. Reagan, Khomeini, i Joan Pau II.

Metodologia

Assistència a les classes teòriques dirigides pel professor.

Assistència a sessions de seminaris i pràctiques dirigides per el professor a l'aula i a les sales especials de la Biblioteca d'Humanitats.

Assistència a les tutories particulars al despatx del professor.

Lectura comprensiva de textos històrics del segle XIX i XX.

Aprenentatge d'estratègies de recerca d'informació en biblioteques, hemeroteques i a la xarxa.

Realització de treballs i comentaris analítics.

Presentacions orals a l'aula.

Estratègies d'estudi personal.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Assistència a les classes teòriques i pràctiques a l'aula i integració dels coneixements adquirits.	35	1,4	1, 4, 7, 9
Exercicis pautats d'aprenentatge. Pràctiques.	15	0,6	3, 5, 6, 7, 8, 10, 11
Exercicis pautats d'aprenentatge. Qüestionari.	10	0,4	2, 3, 4, 5, 8, 10, 11
Tipus: Supervisades			
Tutories	15	0,6	2, 3, 6, 7
Tipus: Autònomes			
Treball autònom de l'estudiant, millora de la seva formació crítica.	75	3	2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11

Avaluació

S' estableixen uns mínims d' acompliment a partir dels quals l' estudiant estarà en condicions de superar la matèria:

- Només es reavaluaran les activitats d'avaluació entregades en els terminis establerts pel professor de l'assignatura; en cap cas es podrà presentar un exercici per primera vegada durant el període de reavaluació.
- Les pràctiques i el treball no es reavaluen. Només es considerarà com a "no presentat" l'alumne que hagi fet menys del 40% de les evidències avaluables del total de l'assignatura.

1. La còpia de fonts escrites (internet, llibres, treballs, etc.) suposarà un 0 en la qualificació de l'exercici i que l'alumne perdi la convocatòria del total de l'assignatura.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Dos exàmens parcials, un al mig i un altre al final del curs.	50%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 10, 11
Exposicions orals de lectures d'articles o a partir de documents històrics	25%	0	0	2, 3, 5, 7, 9, 10
Qüestionari a partir de la lectura d'un text d'història de les idees i del pensament.	25%	0	0	1, 4, 5, 8, 10, 11

Bibliografia

- ANTON, J.; CAMINAL, M. (Coords.) Pensamiento político en la España contemporánea 1800-1950, Teide, Barcelona 1992.
- ANTON, J. (Ed.), Ideologías y movimientos políticos contemporáneos, Tecnos, Madrid 1998.
- BALCELLS, A. (a cura de), El pensament polític català. Del segle XVIII a mitjan segle XX, Edicions 62, Barcelona 1988.
- BEYME, Kaus von, Teoría política del siglo XX. De la modernidad a la posmodernidad, Alianza.
- BURROW, Jhon W., La crisis de la razón. El pensamiento europeo 1848-1914, Crítica: Barcelona 2001.
- CASASSAS, J., (Coord.), Els intel·lectuals i el poder a Catalunya (1808-1975), Pòrtic, Barcelona 1999.
- CHARLE, Christophe, Los intelectuales en el siglo XIX. Precursores del pensamiento moderno, Siglo XXI: Madrid 2000.
- DÍEZ RODRÍGUEZ, Fernando, Homo Faber. Historia intelectual del trabajo, 1675-1945, Siglo XXI: Madrid, 2014.
- ECCLESHALL, Robert, GEOGHEGAN, Vincent, JAY, Richard, WILFORD, Rick, Ideologías políticas, Tecnos: Madrid 1999.
- FERNÁNDEZ SEBASTIÁN, J.; FUENTES, J.F. (Dir.), Diccionario político y social del siglo XIX español, Alianza Editorial: Madrid, 2001.
- Id., Diccionario político y social del siglo XX español, Alianza Editorial: Madrid, 2008.
- GABRIEL, P. (Dir.), Història de la Cultura Catalana. Vol. IV-X, Ed. 62, Barcelona 1994, 1995.
- GINER, S., Historia del pensamiento social, Ariel, Barcelona 1985.
- HAMPSHER-MONK, I, Historia del pensamiento político moderno. Los principales pensadores políticos de Hobbes a Marx, Ariel, Barcelona 1996.
- LECHTE, J, 50 pensadores contemporáneos esenciales, Cátedra, Madrid 1996.
- LOIZAGA, P. (Dir.), Diccionario de pensadores contemporáneos, Emecé, Barcelona 1996.
- MACRIDIS, Roy C., HULLIUNG, Mark L., Las ideologías políticas contemporáneas, Alianza Editorial: Madrid, 1998.

- MINC, Alain, Una historia política de los intelectuales, Duomo: Barcelona 2012.
- ORY, P. (Dir.), Breve Historia de las ideas políticas, Biblioteca Mondadori, Madrid 1992.
- PRIETO, F., Manual de Historia de las Ideas Políticas, Unión Editorial, Madrid 1996.
- RAYNAUD, Philippe, RIALS, Stéphane (dir.), Dictionnaire de Philosophie politique, PUF: Paris 1996.
- RENYER, J. i PUJOL, E. (dir.), Pensament polític als Països Catalans, 1714-2014. Història i prospectiva., Pòrtic, Barcelona, 2007.
- SABINE, G.H., Historia de la Teoria Política, F.C.E., Madrid 1980.
- STROMBERG, R.N., Historia intelectual europea desde 1789, Debate, Madrid 1990.
- VARELA, J. La novela de España.. Los intelectuales y el problema español, Taurus, Madrid 1999.
- VALLESPIN, F. (Ed.) Historia de la Teoría Política, vols. 3, 4, 5 i 6, Alianza Editorial, Madrid 1991.
- WATSON, P., Historia intelectual del siglo XX, Crítica: Barcelona, 2002.
- WATSON, P., Ideas. Historia intelectual de la Humanidad, Crítica, Barcelona 2006.

Nota: la Bibliografia específica de cada tema es proporcionarà a través del Campus Virtual i es portaran llibres i revistes a l'aula.

- Recursos Web: Biblioteca digital Saavedra Fajardo Universitat de Múrcia; Revista d'Història Constitucional; Projecte Iberconceptes; bases de dades a Dialnet i JSTOR; google books; Memoria Digital de Catalunya; Hemeroteca Digital Històrica (Biblioteca Nacional, Ministeri de Cultura); fons digital Biblioteca de Catalunya; fons digital Arxiu Congrés de Diputats; Gallica (fons Biblioteca Nacional de França).